

მენორა

გამოდის
1993 წლის
მარტიდან

დამოუკიდებელი ებრაული ბაზეთი საქართველოში

„MENORA“ INDEPENDENT JEWISH NEWSPAPER IN GEORGIA

המנורה

„МЕНОРА“ НЕЗАВИСИМАЯ ЕВРЕЙСКАЯ ГАЗЕТА В ГРУЗИИ

მარტი
(აღარი)
№3 (402)
(5776)
2015

“מנורה”
עיתון יהודי
בגוריה

ბარაკ ობამასა და ბინიამინ ნეთანიიაჰუს სატელეფონო საუბარი

ყველას კარგად გვახსოვს, თუ რა ხდებოდა გასული წლის ცხელ დღეებში ისრაელში — „ჰამასის“ მიერ ღაზის სექტორიდან გამომდინარე რაკეტები მშვიდობიან მოსახლეობას უმძიმეს სიტუაციაში აყენებდა. დაიღუპა მრავალი ადამიანი, დაინგრა ბევრი შენობა-ნაგებობა. იმ დღეების ისრაელის ყოფილი პრემიერ-მინისტრი, ბინიამინ ნეთანიიაჰუ ალწერილა „მენორას“ ერთ-ერთ პუბლიკაციაში (იხ. „მ“ 8, 2014წ.) „მენორასათვის“ ხელმისაწვდომი გახდა 2014 წლის 27 ივლისის, აშშ პრეზიდენტის ბარაკ ობამასა და ისრაელის პრემიერ-მინისტრის ბინიამინ ნეთანიიაჰუს სატელეფონო საუბრის ჩანაწერი, რომელიც ადასტურებს, თუ როგორ ურთულეს სიტუაციაში უნდეს ისრაელის სახელმწიფოს თავდაცვა — იგი არა მხოლოდ ტერორისტებს უნდა ებრძოლოს, იმათ, პოლიტიკურ-მოთხოვნილებებსაც უნდა გაუმკლავდეს, ვინც მოწოდებულია დაიცვას მშვიდობიანი მოსახლეობის სიცოცხლე.

მკითხველს ვთავაზობთ სატელეფონო საუბრის ჩანაწერს:
ობამა: მე მოვიტხოვ, რომ ისრაელი დაეთანხმოს ყველა აქტიური საბრძოლო მოქმედების დაუყოვნებლივ და ცალმხრივ შეწყვეტას განსაკუთრებით უნდა შეწყდეს საჰაერო დარტყმები.
ნეთანიიაჰუ: ცეცხლის შეწყვეტის სანაცვლოდ ისრაელი რას მიიღებს?
ობამა: მე მჯერა, რომ „ჰამასი“ შეაჩერებს სარაკეტო ცეცხლს. ესეიგი მივიღებთ სიმშვიდეს სიმშვიდის ნაცვლად.
ნეთანიიაჰუ: „ჰამასმა“ დაარღვია ხუთივე შეთანხმება ცეცხლის შეწყვეტის თაობაზე. „ჰამასი“ არის ტერორისტული ორგანიზაცია, რომლის მიზანია ისრაელის სახელმწიფოს განადგურება.
ობამა: ვიმეორებ: მე ისრაელისაგან ველოდები ყველა აქტიური საბრძოლო მოქმედების მთლიან შეწყვეტას. ღაზაში ნგრევის დამადასტურებელი კადრები ისეთ შთაბეჭდილებას ახდენს, რომ მსოფლიოს თანამეგობრობას აშორებს ისრაელის მხარდაჭერის სურვილისაგან.
ნეთანიიაჰუ: კერის (აშშ სახელმწიფო მდივანი რედ) წინადადებები სრულიად არარეალისტური გახლავთ. ეს წინადადებები „ჰამასს“ სამხედრო და დიპლომატიურ დივიდენდებს აძლევს.
ობამა: ისრაელის მიერ ცეცხლის შეწყვეტიდან ერთი კვირის განმავლობაში ყატარსა, თურქეთსა და „ჰამასს“ შორის დაწყება მოლაპარაკება, რომელიც დაეყრდნობა 2012 წლის მოლაპარაკებას. 2012 წლის მოლაპარაკებაზე ისრაელი დავგვირდა, რომ მოხსნიდა ღაზის სექტორის ბლოკადას.
ნეთანიიაჰუ: ყატარი და თურქეთი „ჰამასის“ ყველაზე დიდი მოკავშირენი არიან. შეუძლებელია იმედი ვიქონიოთ, რომ ისინი პატიოსანი შუამავლები იქნებიან.
ობამა: იმ მდგომარეობაში, რომელშიც დღეს ისრაელი იმყოფება, მას არა აქვს უფლება აირჩიოს შუამავალი. მე ყატარსა და თურქეთს ვენდობი.
ნეთანიიაჰუ: მე გაფრთხილებთ: შესაძლებელია „ჰამასმა“ განაგრძოს სარაკეტო დარტყმები და ტერორისტული აქტები გვირბიდან.
ობამა: (ნეთანიიაჰუს აწყვეტინებს). ახლა ყველაფერი ისრაელზეა დამოკიდებული. იგი ვალდებულია შეაჩეროს ყოველგვარი აქტიური სამხედრო მოქმედება ღაზაში.

ქანასის არჩევნების წინ

ამ დღეებში გაიმართება ისრაელის ქანასის არჩევნები. ამასთან დაკავშირებით დღეს ისრაელში აზრთა ცხოველი გაზიარება მიმდინარეობს. როგორც პრესა იუწყება, ამასწინათ აშშ კონგრესში ბინიამინ ნეთანიიაჰუს წარმატებულ გამოსვლას (სენატორებმა და კონგრესმენებმა ნეთანიიაჰუს ორმოცჯერ გააწყვეტინეს სიტყვა — მხურვალე ტაშს უკრავდნენ) „ლიკუდს“ ამომრჩეველთა სიმპატია არ შემავდა.

გაზეთ „ისრაელ ჰა იომის“ გამოკითხვის მიხედვით, 17 მარტს მანდატების ერთსა და იგივე რაოდენობას მოიპოვებენ „ლიკუდი“ და „სიონისტური ბანაკი“. მაგრამ „მარტივ სოფშაჟუა“ გამარჯვებულად აცხადებს ბლოკს „ავოდა და ა თუნას“.

„ისრაელ ჰა იომის“ გამოკითხვის მიხედვით, რომელიც ჩაატარა კომპანია „ა გალ ა ხადაშმა“ „ლიკუდი“ მიიღებს 23 მანდატს. „სიონისტურ ბანაკს“ და ბლოკს „ავოდა და ა თუნას“ ასევე 23-23 მანდატი შეხვდება. „ემ ატიდი“ 13 მანდატი, „ბაით იეჰუდი“ - 12, ხოლო „ქულანუ“ 9, 6 მანდატი „იაღუთ ა თორას“ და „ჩვენი სახლი ისრაელია“.

გამოკითხვის თანახმად, ისრაელელთა 35% სურს პრემიერ-მინისტრად კვლავ ბინიამინ ნეთანიიაჰუ იხილოს, 18% ურჩევნია იცხაკ ჰერცოგი, 5% ავიგდორ ლიბერმანი, 4% ნაფტალი ბენეტი, 3% იაირ ლაპიდა, 3% მოშე კახლონი.

მსგავსი შედეგები გამოვლინდა პირველი არხის „მაბატის“ გამოკითხვისას, 24 მანდატი „ლიკუდი“ და „სიონისტური ბანაკი“, „ემ ატიდი“ - 13, „არაბული სია“ - 12, „ბაით იეჰუდი“ - 11, „მასი“ - 8, „ქულანუ“ - 7, „იაღუთ ა თორა“ - 7, „ჩვენი სახლი ისრაელია“ - 6, „მერეცი“ - 4, „იახადი“ - 4.

მაგრამ „მარტივ სოფშაჟუა“-ს გამოკითხვის შედეგად, წინასწარჩვენო მართობის ლიდერად რჩება „სიონისტური ბანაკი“, მათ იმედი აქვთ, რომ მიიღებენ 24 მანდატს. გამოკითხვის თანახმად „ლიკუდი“ მიიღებს 22 მანდატს, „ემ ატიდი“ - 13, არაბული სია - 13, „ბაით იეჰუდი“ - 12, „ქულანუ“ - 8, „მასი“ - 7, „იაღუთ ა თორა“ - 6, „მერეცი“ - 6, „ჩვენი სახლი ისრაელია“ - 5, „იახადი“ - 4. მიუხედავად ამისა, მოსახლეობის 46% კვლავ სურს ბინიამინ ნეთანიიაჰუს ხილვა მმართველ პოზიციაზე, ხოლო 44% არ სურს.

იტალიელი ებრაელების 21% რეპატრიაციისა ფიქრობს

ჩატარებული გამოკითხვის თანახმად, 21% იტალიელი ებრაელი ფიქრობს რეპატრიაციაზე. დაახლოებით იტალიელთა 30% საზოგადოების წევრებისა ფიქრობს, რომ ურთიერთობა ებრაელებთან ბოლო 5 წლის მანძილზე გაურესდა რის პროპორციულადაც გაიზარდა ანტისემიტური შემთხვევების რაოდენობა. გამოკითხულთა მესამედი აცხადებს, რომ მათ შეწყვიტეს იუდაიზმის ისეთი სიმბოლოების გამოყენება როგორები-

ცაა დავითის ვარსკვლავი კიბა, მეზუზა. გამოკითხულთა 20% პირადად გახდა ანტისემიტის მსხვერპლი — იუწყება Jewish.ru-ი Jerusalem Post-ზე დაყრდნობით, თუმცა, გამოქვეყნებული მონაცემების ავტორები იმასაც აღნიშნავენ, რომ ანტისემიტის დონე იტალიაში სხვა ევროპულ ქვეყნებთან შედარებით გაცილებით დაბალია.

ოფიციალური მონაცემებით, იტალიაში დაახლოებით 25 000 ებრაელი ცხოვრობს, უმეტესი მათგანი რომსა და მილანში. საზოგადოების მთავარი პრობლემა შობადობის დაბალი და ასიმალიციის მაღალი მაჩვენებელია, რის გამოც ებრაული საზოგადოების 70% არ ფიქრობს ქვეყნის დატოვებაზე. ამ კვირაში გამოქვეყნებული გამოკითხვა ჩატარდა 2012-2013 წლებში, ყველა ევროპული ქვეყნის ებრაულ საზოგადოებაში.

„ქართველი ებრაელების ისტორია და კულტურა“

ევრაზიის ებრაელთა კონგრესში გაერთიანებულმა მეცნიერ-მუშაკებმა და იუდაიზმის მასწავლებლებმა, გამოსცეს ახალი სამეცნიერო წიგნი, „ქართველი ებრაელების ისტორია და კულტურა“. კრებული აერთიანებს სტატიებს ქართველი ებრაელების ისტორიაზე, კულტურაზე, ეთნოგრაფიაზე. წიგნში ასევე აღწერილია ქართველ ებრაელთა განსახლების ადგილები, სადაც 2013 წლის მაისში ცენტრ „სეფერმა“ მოაწყო სასკოლო ექსპედიციები. ავტორებს შორის არიან კონსტანტინე ლერნერი, შოთა ბოსტანაშვილი, მარკ კუპოვეცი და სხვა მკვლევარები. კრებული მდიდარია ილუსტრაციებით, მასში შესულია ექსპედიციის მონაწილეთა ფოტოებიც. წიგნი გამოიცა ევრაზიის ებრაელთა კონგრესის დაფინანსებით. ერთ-ერთი სტატიის ავტორი და პასუხისმგებელი რედაქტორი არის კონგრესის გენერალური მდივანი მიხეილ ჩლენოვი.

დიდი შენადირი

ოსვენციმის ბანაკის განთავისუფლების 70-ე წლისთავზე ფონდმა „საფრა“-მ, რომლის ხელმძღვანელი არის ლილი საფრა, მემორიალის ადმინისტრაციას 1 მილიონი ევრო გადასცა, რათა შეინარჩუნონ მემორიალის სახე, არტეფაქტები და ხელოვნების ნიმუშები. ლილი საფრამ, ფონდის თავმჯდომარემ განაცხადა: „პირადი გამოცდილებიდან ვიცი, რომ ოსვენციმის ბანაკის მონახულება შეიძლება გახდეს სულიერი განწმენდის წინაპირობა, ჩვენ უნდა გვახსოვდეს ჰოლოკოსტი და ისე აღვზარდოთ მომავალი თაობა“. ედმონდ და ლილი საფრა იყვნენ „ცოცხალთა მარშის“ ინიციატორები, რამაც მემორიალზე 1988 წლის შემდეგ 200 000 მეტი სტუდენტი მიიყვანა. მარშს აწყობდნენ ყოველწლიურად, ეს გახლდათ ერთგვარი მონოდედა დედამიწის მოსახლეობისთვის, რომ აღარასდროს განმეორდეს მსგავსი ტრაგედია.

WWW.MENORA.GE

ბათუმში ყოფილი სინაგოგა ჩამოინგრა

სატელევიზიო პროგრამა „ქრონიკის“ გადაცემა. 2 მარტი, 2015.

სადავო მშენებლობა ბათუმში - სავარაუდოდ, 8-სართულიანი კორპუსის აშენებას უკავშირდება სინაგოგის ძველი შენობის ნგრევა.

საამშენებლო სამუშაოებს კომპანია „გუმბათი ჯგუფი“ აწარმოებს, რომელმაც შესაბამისი ნებართვა ქალაქის მთავრობისგან ერთი წლის წინათ მიიღო. თუმცა, მერია დღეს მედიას კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის საბჭოსკენ მიუთითებს.

9 მარტის ქუჩაზე მდებარე სინაგოგის შენობას კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლის სტატუსი არ აქვს და ეკონომიკის სამინისტროს ბალანსზე ირიცხება. ამიტომ არასამთავრობო ორგანიზაციები მშენებლობის შეჩერებას და შენობისთვის ძეგლის სტატუსის მინიჭებას ითხოვენ.

ვარაუდობენ, რომ 9 მარტის ქუჩაზე მდებარე სინაგოგის შენობის დანგრევა შესაძლოა საცხოვრებელი სახლის საძირკვლის ამოთხრას მოჰყვა. საამშენებლო კომპანიაში აცხადებენ, რომ მათ ნებართვა ბათუმის მერიიდან მიიღეს და რადგან მიმდებარე ტერიტორიაზე ავარიული შენობებია მათ დამატებითი, გამაგრებითი სამუშაოების ჩატარება მოუხდათ, თუმცა, სინაგოგისათვის ეს საკმარისი არ აღმოჩნდა. ბათუმის მერია აცხადებს, რომ მშენებლობის უფლება მხოლოდ მას შემდეგ გაიცა, რაც დადებითი დასკვნა კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის სამსახურმა საბჭოსაგან მიიღო და საამშენებლო კომპანიას სპეციალური ვალდებულებები დააკისრა. აჭარის კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის სამსახურში აცხადებენ, რომ სინაგოგის დანგრევის საკითხის შესწავლა სპეციალისტებთან ერთად დაიწყო, საქმეში ჩაერთვებიან, როგორც არქიტექტორი, ისე ხელოვნებათმცოდნე და მათ მიერ გაკეთებული დასკვნების მიხედვით მოხდება ინფორმაციის გადაცემა საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის ეროვნული სააგენტოსთვის, რათა განხილული იქნას კულტურული ძეგლის მინიჭების სტატუსი. ბათუმის სინაგოგის შენობას 120 წლის ისტორია აქვს. არასამთავრობო ორგანიზაციები ბათუმში ანალოგიური ისტორიული შენობების დაცვას მოითხოვენ. ნგრევის მიზეზების დადგენის შემდეგ შესაბამისი დოკუმენტაცია კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნულ სააგენტოს გადაეცემა, შესაძლებელია დადგეს შენობისათვის ძეგლის მინიჭების და შენობის რეაბილიტაციის საკითხი, თუმცა, შეჩერდება თუ არა საამშენებლო სამუშაოები სინაგოგის მიმდებარე ტერიტორიაზე, ჯერჯერობით უცნობია.

„მენორას“ ჟურნალისტური კვლევა:

„მენორა“ ესაუბრა ბათუმის ებრაული თემის ხელმძღვანელს ემილ კრუპნიკს.

— ბატონო ემილ, რას გვეტყვი 9 მარტის ქუჩაზე მდებარე სინაგოგის შესახებ?

— ეს ნაგებობა არ აშენებულა სინაგოგად. მეცხრამეტე საუკუნის დასასრულს იგი აშენდა, როგორც საცხოვრებელი სახლი, ამ სახლის ნასყიდობის ქალაქის („კუპჩა“) სამი ებრაელი ფლობდა, 1920 წელს ამ სამმა ებრაელმა შენობა სარგებლობისათვის გადასცა ებრაულ თემს. ამის შემდეგ გახდა იგი სამლოცველო სახლი, მოგვიანებით, საბჭოთა ხელისუფლების წლებში, ქალაქის მესვეურებს, მოგვხსენებთ, როგორი დამოკიდებულება ჰქონდათ რელიგიისადმი და შენობაში სინაგოგა აღარ ფუნქციონირებდა. ნაგებობა საცხოვრებელ ფონდში გადაწერეს. ებრაულმა თემმა საქმე სასამართლოში შეიტანა. ებრაული თემის მოთხოვნა დაკმაყოფილდა და შენობაში ისევ სინაგოგამ დაიღო ბინა, მაგრამ დროთა განმავლობაში ამ შენობამ, ამორტიზირების გამო, ფუნქცია დაკარგა. მლოცველნი ძირითადად დიდ სინაგოგაში, ვაჟა-ფშაველას ქუჩაზე იყრიდნენ თავს. კარგა ხანია ამ შენობაში სამლოცველო აღარ არის.

— ახლა რა მდგომარეობაა?

— ახლა საზოგადოებრივი ორგანიზაციები სვამენ საკითხს იმის თაობაზე რომ მოხდეს შენობის რეაბილიტაცია და მას მიენიჭოს ძეგლის სტატუსი. მაღლობელი ვართ საქართველოს რელიგიის საქმეთა სააგენტოსი — ჩამოვიდა მისი წარმომადგენელი გელა კვარაცხელია, შეეცადა კარგად გარკვეულიყო სიტუაციაში და დახმარებაც აღმოეჩინა, სხვას არავის უკითხავს შენობის ამბავი.

— ნუთუ, თემი არ შეეცადა შენობის გადარჩენას?

— კი, მაგრამ... შენობა არა მხოლოდ იმან დაანგრია, რომ გვერდით დიდი მშენებლობა დაიწყო — ერთი შიდა კედელი ჯერ კიდევ მანამდე ჩამოიშალა, შენობა უპატრონობამაც დაანგრია. თავის დროზე მე დავსვი ამ შენობის ჩვენთვის გადმოცემის საკითხი, მიწა და აქ ებრაული ენის შემსწავლელი კურსები ყოფილიყო, ერთი სამედიცინო კაბინეტიც, ებრაული საბავშვო ბაღიც შეიძლება, მაგრამ ადგილობრივმა, აჭარის ხელისუფლებამ ვერაფერი გააწყო — შენობა რესპუბლიკის ეკონომიკის მდგრადი განვითარების სამინისტროს ბალანსზე გახლდათ. ვერ დავიბრუნეთ.

— ახლა რა პერსპექტივა გვაქვს?

— ერთი, შიდა კედელი, როგორც გითხარით, იმ რვასართულიანი სახლის მშენებლობის დაწყებამდე ჩამოინგრა, შემდეგ იმ უზარმაზარი სახლის შენობის დაწყებამ ამ მოძველებულ შენობას ბოლო მოუღო — წინა მხარის კედელიც ჩამოინგრა. ფაქტიურად შენობა აღარ არის. იგი ხელახლა უნდა აშენდეს, ჩვენს თემს კი არა აქვს იმის ფინანსური ძალა, რომ ეს შესძლოს. ადრე თურქი ინვესტორი ამბობდა, თუ ყოფილი სინაგოგის შენობა დაინგრევა, ახალ აშენებულ სახლში რამდენიმე ოთახს მოგცემითო. ეს კარგი იქნება.

„მენორა“ ესაუბრა თურქ ინვესტორთა წარმომადგენელს ბატონ ალექო ნულუკიძეს.

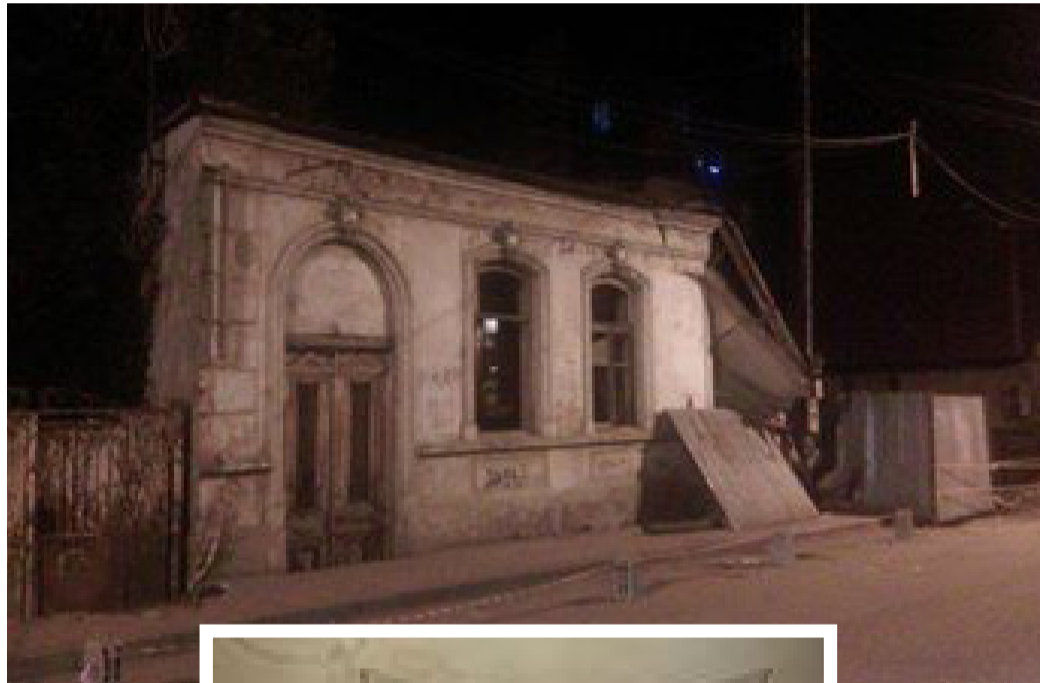
— ბატონო ალექო, როგორი შეიძლება იყოს ყოფილი სინაგოგის ბედი მას შემდეგ, რაც იგი თითქმის დაინგრა?

— ამ საკითხზე ჩვენ არაერთი შეხვედრა გვქონდა თემის წარმომადგენლებთან. ყოფილი სინაგოგის მეზობლად შენდება რვასართულიანი საცხოვრებელი სახლი. ყოფილი სინაგოგა არ გახლავთ ებრაული თემის კუთვნილება, იგი ეკონომიკის მდგრადი განვითარების სამინისტროს ბალანსზე ირიცხება. თუ თემი მიაღწევდა იმას, რომ შენობა თავის საკუთრებად მიეღო, ჩვენ შეგვეძლო მათთან საქმიანი მოლაპარაკება გაგვემართა და დანგრევის შემთხვევაში ახალ შენობაში გარკვეული ფართი მიგვეკუთვნებინა, ან სხვაგვარ ვარიანტზე შევეჯერებულიყავით. ყველაფერი მოლაპარაკების, ურთიერთშეთანხმების გზით გადაწყდებოდა, მაგრამ სამწუხაროდ ასე არ მოხდა. ყოფილი სინაგოგის ამორტიზირებულ შენობაში პატარა ფართობი ეჭირა ერთ ავადმყოფ, შეჭირვებულ ებრაელს. დღეს ეს შენობა ჩამოინგრა, კანონიერად ცხოვრობდა ეს კაცი იქ, თუ უკანონოდ, ამას არა აქვს გადამწყვეტი მნიშვნელობა. მთავარია, რომ ადამიანს ჰქონდა ჭერი და აღარ აქვს. ამიტომ იქვე ეზოში ავეშენეთ პატარა ბინა, სადაც ახლა უკეთეს პირობებშია.

— კეთილშობილური საქმე გაგიკეთებიათ.

— ჩვენ სხვაგვარად არ შეგვეძლო, ადამიანს ქუჩაში ვერ დავაგდებდით.

— გამადლობთ!

ფურცლები წარსულიდან

გაიხსენი ახსოვნი

საქართველოს ებრაელთა ისტორიისათვის

ჩემი ბავშვობა დაბა ლაილაში გაგატარე. ეს სოფელი შექრილია მთებში. სოფლის შუაგულიდან მოჩანს უშბის თოვლიანი მწვერვალი. ლაილაში მცხოვრებთა უმრავლესობას შეადგენენ ებრაელები, რომელთა რიცხვი იმ დროს 1200 სულს აღემატებოდა. ლაილაში ოთხი ქუჩა და რამდენიმე წვრილი ჩიხი იყო. ქუჩებს არ გააჩნდა სახელები. ვიცნობდით მარტო უბნების სახელწოდებით: ბაზრისუბანი, ციხისუბანი, ლოცვის უბანი და ზელუბანი. ბაზრის უბანში ორივე მხარეზე წამოჭიმული იყო ებრაელთა ორსართულიანი სახლები, სადაც პირველი სართული დაკავებული იყო მაღაზიებით. ლოცვის ორსართულიანი ქვიტიკირის შენობა შემოფარგლული იყო ქვიტიკირის გალავნით. პირველ სართულზე იყო დიდი ლოცვა, მიკვე და თალმუდ თორა. მეორე სართულზე — საქალებო და ზედა ლოცვა. შაბათსა თუ სამუშაო დღეებში ლოცვა ყოველთვის სავსე იყო ხალხით. ჩაცმულობით ებრაელები ძალიან ნაგავდნენ ადგილობრივ თავადაზნაურებს: ჩოხა-ახალუხი მოვერცხლილი ქილებით, „ბუხრის“ ქუდი, ჩექმები ან უძირო მესტები — შაბათობით და უქმე დღეებში. ისინი ძირითადად მისდევდნენ წვრილ ვაჭრობას. ბევრს ჰქონდა საკუთარი მაღაზია, დიდი ნაწილი კი დადიოდა სოფლად და მიჰქონდა გასაყიდად ფართლელი. ლოცვის უბნის ბოლოს, დაახლოებით. ერთი კილომეტრის მანძილზე იყო ებრაელთა სასაფლაო, რომელიც მართალია შემოღობილი იყო ხის მესრით, მაგრამ შიგნით დაფარული იყო ბუჩქნარებით, ჭინჭრებით და სხვა სარეველა მცენარეებით. ლაილაში ცხოვრობდნენ ზონენაშვილები, სეფიაშვილები, მეგრელიშვილები, ბებერაშვილები, მარდახიაშვილები, ბათიაშვილები და სხვები.

ლაილაში ხანძრები ებრაელებს მიმართავდნენ „სინიორობით“: სინიორ არონ, სინიორ ეფრაიმ, სინიორ მოშე და ა.შ. ხომ არ უნდა ვეძებოთ აქ გაგლეხა ესპანელ ებრაელთაგან? ერთი მეტად დამახასიათებელი თვისება ჰქონდა — შერქმეული სახელი. მაგალითად: მოშე ლევა, ისრაელა სვანტა, შალო ბეტილია, მიხა ლიტია, იოსება ლლავი, სიმხაია კოპნია, რიბკა სირინოზი, მანუაზ აბრაგი და ა.შ.

ლაილაში სასმელ წყალს ღებულობდა ოქრონიშისა და ჩხუტელის წყაროებიდან, რომლებიც პირველყოფილ მდგომარეობაში იყვნენ. მათი კეთილმოწყობის ინიციატივა ეკუთვნის ყობი სეფიაშვილს. არ იყო ფოსტა, ტელეგრაფი, აფთიაქი, სამკითხველო. ეს ყველაფერი ლაილაში შესძინა ელიაუ მოძღვრიშვილმა, რომელმაც მოაწყო ისინი თავის ახალ, ორსართულიან შენობაში. თალმუდ თორაში თუ სკოლაში სწავლობდა ლაილაშის თითქმის ყველა ებრაელი ბავშვი. კარგად მახსოვს კვირა დღე, როდესაც მამამ მიმიყვანა თალმუდ თორაში რაბი მიხაელ სეფიაშვილთან. რაბი იმავე დღეს აიღო საკუთარი ალფებეთის წიგნი, დამიძახა, გადამიშალა იგი. დაადო თითი ალფეს და მითხრა: ეს არის ალფეი — გაიმეორეო, გავიმეორე; ეს არის ბეთიო, ეს დალეთი, ეს ჰეი, ვავი, ზაინი, და ა.შ. ერთ კვირაში მე დავეფუღე ებრაულ ანბანს; შემდეგ შემასწავლა „წინსკლები“ (ნეკუ-დოთები) და სულ მალე დავინყეკითხვა.

ერთი თვეც არ გასულა, რომ გადმოვიღე ხუმაში (ხუთნიგნეული), გადაშალა „ბერეშითი“ (დაბადება) და ჯერ თვითონ წაიკითხა მისი პირველი წინადადება, შემდეგ კი მე წა-

მაკითხა. სიტყვების ამოკითხვა არ გამჭირვებია, რაზედაც რაბიმ ძალზე შემაქო და საზეიმოდ განმიცხვავა (ისე, რომ ეს გაეგონათ სუსტ და ზარმაც თალმიდებსაც), რომ ხვალე-დან მე გადავდივარ „თავლისზე“ (ე.ი. თარგმანზე) და კიდევ გადავვიდი.

დავინყეკე ბერეშითიდან. მისი პირველი წინადადებით თავსილი ასეთი იყო: „შინაპირველად გააჩინა ლმერთა იგი მცა და იგი დედამინა“. მაშასადამე: არა — პირველად, არამედ — შინა პირველად, არა — ცა, არამედ იგი მცა, არა — დედამინა, არამედ — იგი დედამინა.

ასეთი სქოლასტიური „თავსილით“ რაბიმ სულ რაღაც ორ წელში „შემასწავლა“ ხუმაშის ოთხი წიგნი: ბერეშითი, შემოთი, ვაკრა და ბემიდბარი. მეხუთე — დებარიმი, ველარ მოვას-

შემთხვევა, რომ თორის სწავლა შემეწყვიტოს სალამობით. მხოლოდ არ ვიცი რატომ, სამჯერ თუ ოთხჯერ გამოვიცვალე მელამედი. როგორც წესი, ზამთრობით, მელამედთან ყოველ თალმიდს უნდა მიგვეტანა ერთი კონა შემა, ყოველდღე. მეცადინეობა ხშირად გასტანდა გვიან ღამემდე, საინტერესოა აღინიშნოს, რომ ჰატარა ლაილაში, სადაც ებრაელთა რიცხვი 200 ოჯახს არ აღემატებოდა, იყო არა ნაკლები 10 მელამედისა და ყველა მათგანი დატვირთული იყო თალმიდებით. არც ერთი მათგანი ხუმაშს არ გასცილებია, მარტო ხახამ იაკობ სეფიაშვილი, რომელსაც ზედმეტ სახელად ქაქოლია ეწოდებოდა, ასწავლიდა თავსილით მაფტირებსაც და სწორედ ამიტომ გადამიყვანა მამამ მასთან, რომელთანაც ვსწავ-

გვიმასპინძლებოდნენ ხულიგური ეპითეტებით. გვეძახდნენ „ურიკრიკას“ და ძალღებს გვადევნებდნენ. ცოტა ხანს ვითმინეთ ეს ამბავი. ერთ მშვენიერ დღეს ხუმაში თუ ექვსმა მოსწავლემ მოვილაპარაკეთ, ჩავიგდეთ ხელში ორთავენი და მაგრად მივბეგვეთ მათსავე ჭიმკართან.

ეს ამბავი მივიდა სკოლის ხელმძღვანელობამდე. გახალისა და კოსტალია იმავე დღეს მისულან საჩივრულად სკოლის ინსპექტორ კონია ბერეშითიდან. მეორე დღეს მან დაგვიძახა და მოიყვანა თავის კაბინეტში საკმაოდ დაუფული ბიჭორია და ვალოია ყუბუსიძეები — ვალოიას ფერდები ჰქონდა მხვევული და სულ კვნესოდა. ჩვენ მოველოდით, რომ ინსპექტორი მკაცრად დაგვსჯიდა. ბენუბრივია, ჩვენ მას

წარი, რადგან უკვე მისრულდებოდა შვიდი წელი და მეცდიოდი ადგილობრივ ორკლასიან სასწავლებელში. რაბიმ მაშინაც შემაქო, როდესაც ვტოვებდი თალმუდ თორას და პირდაპირ უთხრა მამას:

— სინიორ არონ, მე შენი შვილით ძალიან კმაყოფილი ვარ. ის არ წაგავს ამ „ბეჰემა-ბესორებს“ — და მიუთითა ორიოდ ჩემზე გაცილებით უფროს თალმიდებზე.

მახსოვს, ერთხელ რაბიმ გამოიძახა ერთ-ერთი მათგანი, აბიგდორი, აიღო ალფე-ბეთის წიგნი, დაადო თითი ასო ხ-ს (ხეთს) და ჰკითხა მას, ეს რა ასოაო. აბიგდორმა უპასუხა, რომ ეს არის „თავიო“. რაბი უაღრესად განრისხდა, აჩვენა ასო „თ“ (თავი) და უთხრა, ამოეცნო იგი. მან უპასუხა, რომ ეს არის „ხეთი“-ო. რაბიმ, რომელიც გამოირჩეოდა სულგრძელობით და მოთმინებით, ველარ აიტანა მისი თალმიდის ასეთი უმეცრება, ყური აუწია და გულისწყრომით აუხსნა, თუ რომელი იყო „ხეთი“ და რომელი „თავი“, თანაც დასძინა: — გაიმეორეო. აბიგდორმა გაიმეორა.

ადგილობრივ, ორკლასიან სკოლაში შესვლის გამო, მე იძულებული ვიყავი დამეტოვებინა თალმუდ თორა, მაგრამ თორის სწავლას მაინც განვაგრძობდი სალამობით კერძოდ, ამა თუ იმ რაბისთან, სადაც მეცადინეობა გრძელდებოდა გვიან ღამემდე. იმ ექვსი წლის განმავლობაში, რომელიც მე სკოლაში დავყავი, არ ყოფილა

ლობდი მანამ, სანამ არ დავამთავრე სკოლა და მშობლებთან ერთად უკვე 13 წლის ასაკში არ დავტოვე ლაილაში.

სკოლის დამთავრება დაემთხვა მეფის რეჟიმის დამხობასა და თებერვლის რევოლუციას, ოქტომბრის გადატრიალებას. საქართველოს დამოუკიდებლობის გამოცხადებას და ლეჩხუმის ცნობილ აჯანყებას.

მე არა მაქვს განზრახვა, რომ დანვრილებით შევეხო იმ პერიოდს, რომელიც სკოლაში გაატარე. აღვნიშნავ მხოლოდ იმ გარემოებას, რომ არავითარ ანტისემიტურ გამოხდომებს, არც მოსწავლეების, არც მასწავლებლების მიერ საკმაოდ დიდი რაოდენობის ებრაელ მოსწავლეთა მიმართ აქ ადგილი არ ჰქონია საერთოდ. მაგრამ, რომ იტყვიან, ოჯახში ერთი მახინჯი მაინც გამოერევაო და ორი სიტყვით მოვიყვან ერთ ეპიზოდს.

ლაილაში ბაზრის თავიდან, რომელიც სოფლის ცენტრად ითვლებოდა, სკოლამდე იყო თითქმის 2 კილომეტრი — სკოლაში მისვლამდე უნდა გამეფლო მეფურგონე გახალისა და კოსტალია ყუბუსიძეების სახლი, რომელიც მოთავსებული იყო ფართოდ შემოღობილი ეზოს შიგნით. მათ ჰყავდათ თავზე ხელაღებული ვაჟები, ჩვენი სკოლის მოსწავლეები, ბიჭორია და ვალოია. ისინი ხშირად გვისაფრებოდნენ თავიანთ ეზოდან და როდესაც მათ წინ უნდა გაგვევილო რომელიმე ებრაელ მოსწავლეს,

მოვახსენეთ თუ როგორ ვიყავით ტერორიზებული მათგან, რომ მათი სახლის წინ გავლა უკვე აღარ შეგვეძლო, რომ მათგან ქვების სროლა, ძაღლების დადევნება და „ურიკრიკას“ დაუსრულებელი ძახილი ჩვენ იძულებულს გვხდიდა ან შეგვეწვიტა სკოლაში სიარული, ან გაგვეცა ასეთი ჰასუხი.

კონია ბერეშითიდან ჩვენ კი არა, ისინი დატუქსა:

— რატომ იქცევით ასე, რატომ ეძახით მათ „ურიკრიკებს“, თქვენ ვინა ხართ, აბა, ჰკითხეთ თქვენს მამებს და ისინი გეტყვიან, რომ ოდესღაც თქვენი წინაპრებიც ებრაელები იყვნენ, ცხოვრობდნენ სოფ. თაბორში. აქვე, ჩვენს მეზობლად. მათ მიიღეს ქრისტიანობა და დღეს ქართველებად იწოდებიან. თქვენმა ბაბუამ სულ რაღაც 20 წლის უკან დასტოვა ეს ნაურიები თაბორი და დასახლდა ჩვენი სკოლის გვერდით, სადაც თქვენ ახლა ცხოვრობთ. არა გრცხვენიათ, რომ თქვენი სკოლის ამხანაგებს, ებრაელებს, თქვენ — გუმიანდელი ებრაელები დასცინით, ამცირებთ, ურიკრიკებს უწოდებთ და ასე უდიერად ეპასუხებით? მომეცით სიტყვა, რომ ასეთ სისაძაგლეს თქვენ აღარ ჩაიდენთ — უთხრა მათ ავტორიტეტულად კონიამ და ორთავეს თავზე მოუსვა ხელი.

ამის შემდეგ დავმეგობრდით. მე გამაოცა კონია ბერეშითიდან, რომ ნათქვამმა, იმის შესახებ, რომ სოფ. თაბორი, რომელიც ლაილაში-

თბილისში 5775 წლის დასაწყისიდან- 2014 წლის სექტემბრიდან ფუნქციონირებს ახალგაზრდული იეშივა-საგანმანათლებლო ცენტრის „თიფერეთ ცვის“ ბაზაზე. იეშის ხელმძღვანელია რაბი აპარონ მდინარაძე, ისრაელიდან ყოველთვე ჩამოდის რაბი დავიდ მდინარაძე, ყოველდღიურად ასწავლის რაბი შიმონ წინუაშვილი, პროექტის მენეჯერია რაბი აპარონ ჯანაშვილი, იეშივაში არის 12 მოსწავლე, ახალგაზრდა ქართველი ებრაელი სტუდენტები 18-დან 30 წლამდე, მათ შორის 4 სტუდენტი გორიდან და გორის სალოცავის ხაზანი - ხახამ დავიდ მოშიაშვილი. მიმდინარეობს ყოველდღიური სწავლება დილის 10-00-დან 14.00-მდე. შეისწავლება მიწნები, თალმუდი, შულხან არუხი, თორა, ქაშრუთის წესები, იეშის ბაზაზე გახსნილია მაშგიახების კურსები.

ანტიქრისტიანული ვანდალური აქტი
 26 თებერვლის გამთენიას, ხანძარი გაჩნდა იერუსალიმის ბერძნულ-მართლმადიდებლურ სემინარიაში, რომელიც ძველ იერუსალიმში მდებარეობს. გამოძიებები მივიდნენ დასკვნამდე, რომ საქმე ეხება წინასწარ განზრახულ დანაშაულს, რაზეც მიუთითებს შენობის შიდა კარზე ნაპოვნი ანტიქრისტიანული ნარწერები. როგორც იტყობინებიან, ბოროტმოქმედმა ფანჯრიდან ტყალებში აალებადი ნივთიერება შეასხა. საბედნიეროდ, ინციდენტის დროს შენობაში არავინ იმყოფებოდა, დაშავებულები არ არიან.
 ქალაქის მერმა ნირ ბარკატმა დაგმო ხანძრის ფაქტი და განაცხადა, რომ მსგავსი ინციდენტების ადგილი იერუსალიმში არ არის. მან სამართალდამცავ ორგანოებს მოუწოდა, დეტალურად გამოიძიონ მომხდარი ფაქტი და დამნაშავეები სასამართლოს წარუდგინონ.

ისრაელი ვერ გაუმკლავდა საცხოვრებელი ადგილების პრობლემას
 სახელმწიფო კონტროლიორმა იოსეფ შაპირომ გამოაქვეყნა ანგარიში ისრაელში საცხოვრებელი ადგილების პრობლემის შესახებ. კონტროლიორი თვლის, რომ ეჭვდოვანი მთავრობამ ვერ დაიანახა საცხოვრებელი ბინების მოსალოდნელი კრიზისი. ნეთანიაჰუს მთავრობამ პრობლემა აღიარა, მაგრამ ვერ შეძლო კრიზისის გადაწყვეტა. თუ 2008 წელს ისრაელში ბინის საყიდლად აუცილებელი იყო 103 თვის საშუალო ხელფასი, 2013 წლის ბოლოს ეს ციფრი 137 თვე გახდა. სტატისტიკის ცენტრალური ბიუროს მონაცემებით, ბოლო 6 წლის განმავლობაში ბინების გასაყიდი ფასი 55%-ით, ხოლო ქირის ფასი 30%-ით გაიზარდა. სახელმწიფო კონტროლიორი პასუხისმგებლობას აკისრებს, როგორც ცენტრალურ, ასევე ადგილობრივ მთავრობას. მუნიციპალიტეტების მხოლოდ 6%-ს აქვს კომპლექსური მშენებლობების ახალი გეგმა 88%-ი კი „მომზადების სტადიაშია“. შაპირო აღნიშნავს, რომ ბინების ფასის მომატების მთავარი მიზეზი არის საცხოვრებელი სახლების დეფიციტი. ისრაელს აკლია 115 000 საცხოვრებელი სახლი, რომ დააკმაყოფილოს მაცხოვრებლები, რომელთა ოჯახებიც სწრაფად იზრდებიან.

საფრანგეთის ებრაელობის ლიდერმა მარინ ლე პენს მხარი დაუჭირა
 საფრანგეთის ებრაელობის ლიდერმა, როჟე ცუკერმანმა საჯაროდ დაუჭირა მხარი საფრანგეთის ნაციონალურ-პოლიტიკური პარტიის, „ნაციონალიური ფრონტის“ მეთაურს მარინ ლე პენს და მას „უნაკლო“ უწოდა.
 — „ნაციონალური ფრონტი“ პარტიაა, რომელ-

საც მე არასდროს არ მივცემდი ხმას, მაგრამ ამ დროისათვის ეს ის პარტიაა, რომელიც არ ახორციელებს ძალადობას. მოდით, ვისაუბროთ გულწრფელად, ძალადობრივი მოქმედებები ებრაულ საზოგადოებაზე ხორციელდება ახალგაზრდა მუსლიმების მიერ.“ — განმარტა ცუკერმანმა. ამ განცხადებამ უკმაყოფილება გამოიწვია ადგილობრივი მუსულმანური საზოგადოების ლიდერებს შორის, მათ უარი განაცხადეს მისულისეფენ ყოველწლიურ ვახშამზე, რომელიც ორგანიზებული იყო ებრაული საზოგადოების მიერ.
 საფრანგეთის პრეზიდენტმა ფრანსუა ოლანდმა, რომელიც აღნიშნულ ვახშამზე იმყოფებოდა, გააკეთა განცხადება, რომ მის ქვეყანაში ანტისემიტის ადგილი არ არის. ფრანგი ებრაელები საფრანგეთში თავს ისე გრძობენ, როგორც სახლში. მისი თქმით, ებრაელების დაცვა ნიშნავს საკუთარი თავის დაცვას. მიუხედავად „ნაციონალური ფრონტის“ ანტისემიტური რეპუტაციისა, მოსალოდნელია, რომ 2017 წლის არჩევნებზე ფრანგი ებრაელების 14% ხმას მისცემს სწორედ ამ პარტიას, რადგან ქვეყანაში მნიშვნელოვნადაა გაზრდილი ანტისემიტური განწყობა.
ისრაელის ოჯახების დიდი ნაწილი „მინუსში“ ცხოვრობს
 ისრაელის ოჯახების ნახევარზე მეტი — 54%, რომელთაც აქვთ საბანკო ანგარიშები, 2013 წლის მანძილზე დროებით ან მუდმივად განიცდიდნენ ფინანსური მდგომარეობის გაუარესებას („მინუსს“). საუბარია 1.2 მილიონ ოჯახზე, ანუ 4,3 მილიონ ადამიანზე. ცენტრალური სტატისტიკური ბიუროს მონაცემებით, ებრაელების დაახლოებით 34%-ს წელიწადში 10 თვის განმავლობაში, აქვს უარყოფითი საბანკო ანგარიში, რაც მათთვის ნორმად ითვლება. ებრაული ოჯახების 37%-მა, 2013 წლის განმავლობაში ერთხელ მაინც მიიღო ზარი ბანკიდან იმის შესახებ, რომ ისინი გადაცდნენ კრედიტის დაშვებულ ლიმიტს.
 ცენტრალური სტატისტიკური მონაცემების მიხედვით, ამ მხრივ დიდი პროცენტული სხვაობაა, არაბული და ებრაული სექტორების მოსახლეობას შორის. საკრედიტო ბარათების მფლობელთა რაოდენობის თვალსაზრისით, 2013 წელს ებრაული ოჯახების 88%-დან, ერთ წევრს მაინც ჰქონდა საკრედიტო ბარათი, არაბულ სექტორში კი ეს რიცხვი პროცენტულად 54%-ია.
მეორე იფიცავს რომ უზრუნველყოფს ებრაელების უსაფრთხოებას
 გერმანიის მთავრობას არ სურს, რომ ქვეყნის ებრაელი მოსახლეობა გადავიდეს ისრაელში, გა-

ნაცხადა ანგელა მერკელმა. ეს განცხადება მოჰყვა ნეთანიაჰუს მოწოდებას, რომელიც გავრცელდა კოპენჰაგენში მომხდარი ტერაქტის შემდეგ. პრემიერ-მინისტრი მოუწოდებს ევროპული ქვეყნების ებრაელობას დაბრუნდნენ ისრაელში. „ჩვენ გვსურს, რომ გავაგრძელოთ ერთობლივი ცხოვრება იმ ებრაელებთან ერთად, რომლებიც ცხოვრობენ გერმანიაში.“ განაცხადა კანცლერმა ოსვენციუმის ბანაკის განთავსიუფლების 70-ე წლისთავისადმი მიძღვნილ ღონისძიებაზე მერკელმა თქვა: „ერის სირცხვილია ის, რომ ებრაელები გერმანიაში ხვდებიან შეურაცყოფას, მუქარას, ძალადობას“. კანცლერმა აღნიშნა, რომ გერმანიაში ცხოვრობს 100 000 მეტი ებრაელი.

ოლანდი ებრაელებს იცავს
 — „საფრანგეთი სახლია ებრაელებისთვის, აქ არ მოსწონთ ანტისემიტური განწყობა“. აღნიშნა ოლანდმა თავის სიტყვაში, 23 თებერვალს მთავარი ებრაული ორგანიზაციის მიერ ორგანიზებულ, ყოველწლიურ ვახშამზე.
 საფრანგეთში მცხოვრები ებრაელების დიდი ნაწილი თავს საფრთხის ქვეშ გრძობს, რაც გამოწვეულია, ახალგაზრდა მუსლიმებში ანტისემიტური იდეების ზრდით.
 უნდა აღინიშნოს, რომ საფრანგეთი წარმოადგენს უფრო მეტად ანტისემიტური განწყობის ქვეყანას. 2014 წელს ებრაელებთან დაკავშირებული ინციდენტების 851 შემთხვევა დაფიქსირდა, რაც 2-ჯერ მეტია 2013 წლის მონაცემებთან შედარებით.

დანიის პრემიერ-მინისტრი ებრაელ მოსახლეობას მიმართავს
 ჰელე ტორნინგ შმიტმა კოპენჰაგენის სინაგოგაში მომხდარ ტერაქტთან დაკავშირებით ებრაელებს მიმართა:
 „ებრაელები წარმოადგენენ დანიის საზოგადოების დიდ ნაწილს, მე ვარწმუნებ ებრაულ საზოგადოებას: თქვენ მარტო არ ხართ“. მან ასევე გამოხატა თანაგრძნობა დაღუპულთა ოჯახის წევრების მიმართ, ხოლო დაჭრილებს მალე გამოჯანმრთელება უსურვა. ტორნინგ შმიტი ებრაელებს დაპირდა, რომ დანიის უსაფრთხოების ძალები განსაკუთრებულ ყურადღებას გაამახვილებენ საფრთხეებზე და მაქსიმალურად დაიცავენ ებრაელთა უსაფრთხოებას. „ებრაელებზე თავდასხმები მტკივნეულია ყველა ჩვენგანისთვის“ — განაცხადა ტორნინგ შმიტმა. „ჩვენ ვიცით როგორ ვებრძოლოთ ტერორიზმს, მაგრამ ხშირად თავიდან ვერ ვიცილებთ ტერორიზმის შემთხვევებს“.